گزارش ۲

زینب زرین

قیمت گندم ۶ ماه آینده ۷۳ هزار و ۷۶۰ تومان اعلام شد!

شورای قیمت‌گذاری و اتخاذ سیاست‌های حمایتی محصولات اساسی کشاورزی، نرخ خرید تضمینی هر کیلوگرم گندم برای سال زراعی جدید را ۷۳ هزار و ۷۶۰ تومان تعیین کرده است که با وجود تصویب در شورا، هنوز باید به امضای وزیر جهاد کشاورزی برسد تا قابلیت اجرا پیدا کند، اما مسئله اصلی گندم‌کاران صرفاً رقم اعلام‌شده نیست، بلکه فاصله طولانی تعیین قیمت و فصل برداشت است، چراکه کشاورز قرار است محصولی را حدود شش ماه بعد تحویل دولت بدهد، بی‌آنکه امروز از وضعیت تورم، هزینه نهاده‌ها، دستمزد، حمل‌ونقل و قدرت خرید این نرخ در زمان برداشت اطمینان داشته باشد.

تعیین قیمت خرید تضمینی پیش از آغاز فصل برداشت، از نظر برنامه‌ریزی تولید ضرورت دارد و کشاورز باید بداند محصولی که برای تولید آن هزینه می‌کند با چه نرخی از سوی دولت خریداری خواهد شد، اما این نرخ وقتی کارکرد حمایتی خود را حفظ می‌کند که متناسب با واقعیت‌های اقتصادی زمان تحویل محصول باشد، در غیر این صورت، فاصله قیمت اسمی و ارزش واقعی درآمد، بخشی از هزینه‌های تولید را بر دوش گندم‌کار باقی می‌گذارد.

مسئله اصلی به ساختار هزینه‌های کشاورزی بازمی‌گردد، چراکه بخش قابل توجهی از مخارج تولید گندم در طول فصل زراعی پرداخت می‌شود و قیمت نهاده‌ها نیز از تحولات اقتصادی تأثیر می‌پذیرد، بذر، کود، سم، سوخت، تعمیر و نگهداری ماشین‌آلات، دستمزد کارگران و هزینه برداشت و حمل محصول، اجزای اصلی هزینه تولید هستند و افزایش هرکدام از این موارد، حاشیه سود کشاورز را کاهش می‌دهد، حتی اگر قیمت خرید تضمینی در تمام این مدت ثابت باقی بماند.

از طرف دیگر، هزینه تولید در همه مناطق کشور یکسان نیست و عواملی مانند نوع خاک، میزان بارندگی، دسترسی به آب، عملکرد مزرعه در واحد سطح و فاصله زمین کشاورزی تا مراکز خرید، بر قیمت تمام‌شده گندم اثر می‌گذارند. بنابراین ارزیابی نرخ مصوب باید با توجه به مجموعه این متغیرها انجام شود، زیرا یک قیمت واحد در شرایطی که هزینه تولید میان مناطق مختلف تفاوت دارد، لزوماً برای تمام گندم‌کاران بازده اقتصادی مشابهی ایجاد نمی‌کند. اختلاف قیمت خرید تضمینی و هزینه تمام‌شده محصول نیز از همین‌رو مهم است و اگر هزینه تولید هر کیلوگرم گندم از نرخ خرید آن بیشتر باشد، کشاورز عملاً بخشی از هزینه فعالیت خود را از محل درآمدش جبران نخواهد کرد. چنین وضعی در کوتاه‌مدت به کاهش سود یا زیان تولیدکننده منجر می‌شود و در بلندمدت نیز بر تصمیم او برای ادامه کشت، میزان مصرف نهاده‌ها و سرمایه‌گذاری در مزرعه اثر می‌گذارد.

■ قیمت پایه و نرخ شناور، راهکار حفظ قدرت خرید کشاورز

یکی از راهکارهای قابل بررسی برای حل این مسئله، تغییر سازوکار قیمت‌گذاری و حرکت به سمت نظام دونرخی متشکل از قیمت پایه و قیمت شناور است. در این الگو، دولت در ابتدای سال زراعی یک نرخ پایه برای خرید تضمینی اعلام می‌کند تا کشاورز از حداقل درآمد اسمی خود اطلاع داشته باشد، اما قیمت نهایی در زمان تحویل محصول، با توجه به تغییر هزینه‌های تولید و شاخص‌های رسمی تورم تعدیل می‌شود.

چنین رویکردی به معنای کنار گذاشتن قیمت‌گذاری پیش از فصل کشت نیست، بلکه هدف آن تکمیل سازوکار فعلی است، زیرا اعلام قیمت پایه به کشاورز امکان برنامه‌ریزی می‌دهد و تعدیل نرخ در زمان برداشت نیز مانع از آن می‌شود که افزایش هزینه‌ها در فاصله چندماهه، ارزش واقعی درآمد او را کاهش دهد. در این مدل، نرخ اعلام‌شده در ابتدای فصل حداقل دریافتی کشاورز خواهد بود و افزایش احتمالی هزینه‌ها در دوره تولید نیز در محاسبه قیمت نهایی لحاظ خواهد شد.

برای اجرای این روش، تعیین شاخص‌های مشخص و قابل اندازه‌گیری ضرورت دارد. نرخ تورم تولیدکننده بخش کشاورزی، تغییر قیمت کود و سم، هزینه سوخت، دستمزد نیروی کار و خدمات مکانیزاسیون از جمله متغیرهایی هستند که باید در فرمول تعدیل قیمت مورد توجه قرار گیرند. البته سهم هر شاخص باید متناسب با وزن آن در هزینه واقعی تولید تعیین شود تا افزایش یک هزینه کم‌اثر، موجب تغییر غیرمنطقی نرخ خرید تضمینی نشود.

به‌عنوان نمونه، اگر قیمت پایه گندم ۷۳ هزار و ۷۶۰ تومان تعیین شده باشد، در زمان برداشت می‌توان بر مبنای تغییر شاخص‌های مصوب، نرخ نهایی خرید را محاسبه کرد، در این صورت، کشاورز از ابتدای فصل با یک قیمت مشخص برنامه‌ریزی می‌کند و در زمان فروش نیز متناسب با تغییرات هزینه تولید، مبلغ تعدیل‌شده‌ای دریافت خواهد کرد. البته رقم نهایی باید پس از انتشار آمار رسمی و محاسبات کارشناسی تعیین شود و پیش‌بینی آن در مقطع فعلی مبنای دقیقی ندارد.

نکته مهم آن است که فرمول تعدیل باید از ابتدای سال زراعی اعلام شود و اجرای آن به تصمیم‌گیری موردی در فصل برداشت وابسته نباشد، زیرا کشاورز برای برنامه‌ریزی اقتصادی به قاعده‌ای روشن نیاز دارد، نه وعده افزایش احتمالی قیمت در ماه‌های آینده، انتشار دوره‌ای شاخص‌های هزینه تولید و اعلام نحوه محاسبه نرخ نهایی نیز امکان نظارت بر اجرای این سازوکار را فراهم می‌کند.

■ تأمین منابع خرید و پرداخت به‌موقع مطالبات

اجرای قیمت شناور بدون پیش‌بینی منابع مالی مورد نیاز دولت امکان‌پذیر نخواهد بود، زیرا افزایش احتمالی نرخ خرید در فصل برداشت، هزینه تأمین گندم را برای دولت بالا می‌برد و لازم است منابع مالی آن از پیش در بودجه و برنامه‌های تأمین اعتبار خرید تضمینی دیده شود، در غیر این صورت، تعدیل قیمت ممکن است به افزایش تعهدات مالی بدون تأمین نقدینگی منجر شود و پرداخت مطالبات کشاورزان را با تأخیر مواجه کند.

پرداخت به‌موقع بهای گندم نیز به اندازه تعیین نرخ مناسب اهمیت دارد. کشاورز برای آغاز فصل زراعی بعد به منابع مالی نیاز دارد و بخش مهمی از درآمد حاصل از فروش محصول را صرف خرید نهاده‌ها و تأمین هزینه‌های کشت بعدی می‌کند. بنابراین تأخیر در پرداخت مطالبات، حتی با وجود قیمت اسمی مناسب، فشار مالی تولیدکننده را افزایش می‌دهد و او را برای تأمین سرمایه در گردش به دریافت تسهیلات یا فروش دارایی‌های خود وابسته می‌کند.

از سوی دیگر، محاسبه دقیق هزینه تولید باید مبنای تصمیم‌گیری شورای قیمت‌گذاری قرار گیرد، این محاسبات نباید صرفاً بر میانگین‌های کلی استوار باشد، بلکه لازم است هزینه‌های مناطق مختلف، سطح فناوری مزارع، میزان مصرف نهاده‌ها و عملکرد تولید در هکتار نیز بررسی شود، انتشار مبانی کارشناسی تعیین قیمت نیز به روشن شدن دلایل اختلاف احتمالی میان برآورد تشکل‌های کشاورزی و نرخ مصوب کمک خواهد کرد. البته حمایت از گندم‌کاران نباید بدون توجه به محدودیت منابع عمومی و هزینه‌های تأمین کالاهای اساسی بررسی شود. دولت برای خرید تضمینی گندم به منابع مالی مشخصی نیاز دارد و افزایش نرخ خرید نیز باید با توان تأمین اعتبار هماهنگ باشد. با این حال، پایین نگه داشتن قیمت بدون محاسبه هزینه واقعی تولید، مسئله را حل نمی‌کند و ممکن است در سال‌های آینده هزینه بیشتری برای تأمین گندم از مسیرهای دیگر به کشور تحمیل کند.

به هر روی، گندم محصولی راهبردی در تأمین امنیت غذایی کشور است و پایداری تولید آن به صرفه اقتصادی فعالیت کشاورزان وابسته است. از این‌رو، سیاست خرید تضمینی باید هم قدرت خرید دولت را در نظر بگیرد و هم مانع انتقال تمام ریسک تورم و افزایش هزینه‌ها به تولیدکننده شود، قیمت پایه در کنار نرخ شناور، در صورت طراحی دقیق و تأمین منابع مالی، امکان برقراری چنین تعادلی را فراهم می‌کند.

گزارش یک

بهناز قاسمی

ورود محموله سنگین اسکناس دلار به کشور

ذخایر ارزی بانک مرکزی به گفته مسئولان در وضع مناسبی است و انتظار می‌رود تزریق مداوم ارز، لنگر کاهش قیمت دلار را فراهم کند

افسانه «دلار جنگ» در حال فروپاشی است و برخلاف برساخت‌های غرب که انتظار فروپاشی اقتصاد ایران را داشتند، با مدیریت صحیح سیاست‌گذار، بازار مسیر دیگری رفت و با وجود تهدیدها و محاصره اقتصادی، بازار ارز آن‌طور پیش نرفت که دشمنان انتظار داشتند. روز گذشته در ادامه سیاست افزایش عرضه ارز، محموله قابل توجهی از اسکناس دلار به کشور رسید که نشان‌دهنده افزایش عرضه ارز و ثبات بیشتر بازار در روزهای آتی است.

بازار ارز در شرایط جنگ و تحریم، نخستین بازاری است که آثار نااطمینانی، محدودیت‌های ارزی و انتظارات تورمی را منعکس می‌کند. از همین رو، نحوه مدیریت آن نقشی تعیین‌کننده در ثبات اقتصاد کلان دارد. پنجم مهرماه (۲۷ سپتامبر) بود که وزیر خزانه‌داری امریکا در مصاحبه‌ای با فاکس نیوز، از راهبرد موسوم به طرد اقتصادی رونمایی کرد.

اسکات بسنت با ادبیاتی سخیف و توهم‌آلود مدعی شد واشینگتن با انسداد مسیرهای مالی و نفتی و تحریم هوایی، ایران را در موقعیتی قرار داده که اقتصادش طی دو هفته آینده دچار فروپاشی می‌شود.

او با اشاره به محدودیت صادرات نفت ایران و محموله‌های باقی‌مانده در مسیر چین ادعا کرد که تهران به‌زودی چیزی برای مبادله با جهان نخواهد داشت. در این مدت نیز با ایجاد جنگ روانی و دستکاری نرخ دلار در امارات و بازار هرات تلاش کردند بازار دلار را دچار آشفتگی کنند که تیرشان به سنگ خورد.

اکنون دو ماه از سخنان متوهمانه امریکایی‌ها می‌گذرد و به‌رغم انواع شرارت‌های دشمن علیه ایران در ماه‌های گذشته، اقتصاد ایران همچنان روی پا ایستاده و با مدیریت منابع، بازار ارز را تحت کنترل خود گرفته است. به گفته رئیس کل بانک مرکزی، «ذخایر ارزی بسیار مناسب است و حتی تا بعد از دوران ریاست‌جمهوری ترامپ هم کفاف ما را می‌دهد.»

رضا دهشیری | جوان

■ افسانه دلار جنگ دیگر ترس ندارد

در حالی که بسیاری انتظار داشتند با آغاز و تداوم جنگ، افزایش شدید نرخ ارز رخ دهد، بازار مسیر دیگری رفت. این واکنش عقلانی و تجربه‌محور، نشان می‌دهد که بازار ارز ایران در حال بلوغ تدریجی است. در این سال‌ها تکرار بحران‌ها اعم از تشدید تحریم‌ها، سیستم ایمنی روانی را بالا برده است و سیاست‌گذار اقتصادی در حال یادگیری مدیریت بحران است و مهم‌تر از همه، افسانه «دلار جنگ» در حال فروپاشی است. جنگ ۱۲ روزه و جنگ رمضان علیه ایران، نقطه عطفی بود برای درک بهتر بازار از بحران. این‌بار، دلار جنگ را باور نکرد و تحریم و محاصره اقتصادی امریکا و نوکرانش در منطقه غرب آسیا به در بسته خورد.

■ محموله سنگین اسکناس دلار به کشور وارد شد

طبق اطلاعات رسیده به فارس، اخیراً محموله‌ای سنگین از اسکناس دلار از یکی از کشورهای همسایه وارد ایران شده و به این ترتیب رؤیاهای متوهمانه امریکا و رژیم صهیونیستی هرگز تعبیر نخواهد شد، چراکه ذخایر ارزی ایران بیش از گذشته افزایش یافته است. ذخایر ارزی بانک مرکزی به گفته مسئولان در وضع مناسبی است و انتظار می‌رود تزریق مداوم ارز، لنگر کاهش قیمت دلار را فراهم کند. در کوتاه‌مدت، ورود اسکناس آماده تحویل به بازار آزاد می‌تواند «فشار تقاضا را کاهش دهد» و حتی نرخ دلار را تا اعداد قابل توجهی پایین بیاورد.

■ عرضه ارز ۱۰ هزار دلاری برای مدیریت بازار

براساس اعلام بانک مرکزی، در راستای تداوم اجرای سیاست‌های ارزی بانک مرکزی با هدف مدیریت و تنظیم بازار ارز، عرضه ارز به میزان ۱۰ هزار دلار در سرفصل «مدیریت بازار ارز» ادامه دارد. فروش ارز از طریق بانک‌های منتخب شامل بانک‌های ملی ایران، ملت، سامان، تجارت و صادرات و به دو شیوه حضوری و غیرحضوری انجام می‌شود. بر این اساس، متقاضیان می‌توانند به‌منظور تأمین نیازهای ارزی خود، با مراجعه به بانک‌های منتخب از خدمات مذکور بهره‌مند شوند.

■ گزارش میدانی از وضعیت عرضه دلار

عرضه اسکناس دلار با نرخ اعلامی بانک مرکزی روز چهارشنبه در شعب منتخب بانک‌ها و صرافی‌های مجاز ادامه دارد و متقاضیان می‌توانند با ثبت درخواست در سامانه‌های تعیین‌شده، برای خرید و دریافت ارز اقدام کنند. نرخ اعلامی این ارز ۲۷۵ هزار تومان تعیین شده است. براساس روند اجرای این طرح، متقاضیان می‌توانند پس از اعلام نرخ روزانه از سوی بانک مرکزی، درخواست خرید خود را به‌صورت غیرحضوری ثبت کرده و در ادامه برای دریافت اسکناس به شعب منتخب مراجعه کنند. فروش ارز از حوالی ساعت ۱۰ صبح شنبه تا پنج‌شنبه در اپلیکیشن بام آغاز می‌شود.

بررسی‌های میدانی فارس از شعب صرافی‌های منتخب حاکی از ادامه عرضه اسکناس دلار با نرخ اعلامی بانک مرکزی است. در این بخش، سقف خرید روزانه برای هر متقاضی هزار دلار تعیین شده و مشتریان خرد نیز می‌توانند با ارائه کارت ملی و استفاده از کارت بانکی، از حداقل ۱۰۰ دلار تا سقف هزار دلار درخواست خرید خود را ثبت کنند. متقاضیان می‌توانند با حضور در صرافی‌های مختلف بانکی و خصوصی دلار تهیه کنند. براساس سازوکار پیش‌بینی‌شده، بانک‌های ملی، ملت، تجارت، صادرات و سامان به‌عنوان بانک‌های منتخب در اجرای این برنامه مشارکت دارند و عرضه اسکناس ارز به متقاضیان را در چارچوب مقررات اعلام‌شده انجام می‌دهند. این روند در ادامه برنامه عرضه گسترده اسکناس ارز به بازار دنبال می‌شود، برنامه‌ای که پیش‌تر عبدالناصر همتی، رئیس کل بانک مرکزی، از عرضه ۲ میلیارد دلار اسکناس در قالب آن خبر داده بود که بعدتر اعلام کرد آمادگی افزایش آن به ۳ میلیارد دلار را دارد.

بورس

ورود ۱,۹ همت پول حقیقی به بورس

بازار سرمایه روز چهارشنبه با رشد شاخص کل و هم‌وزن، ورود ۱,۹ هزار میلیارد تومان پول حقیقی و افزایش تقاضا در بخش بزرگی از نمادها، روز مثبتی را پشت سر گذاشت و همزمان خروج ۲,۴ هزار میلیارد تومان نقدینگی از صندوق‌های درآمد ثابت، توجه بازار را به احتمال تغییر مسیر بخشی از سرمایه‌ها جلب کرده است.

معاملات روز چهارشنبه بورس با غلبه تقاضا بر عرضه به پایان رسید و شاخص کل با افزایش ۸۲ هزار و ۱۷۹ واحدی، معادل ۰,۹۶ درصد، در سطح ۸ میلیون و ۶۷۳ هزار و ۶۸۰ واحد قرار گرفت. شاخص هم‌وزن نیز رشد بیشتری را تجربه کرد و با افزایش ۱,۳۱ درصدی به ۲ میلیون و ۶۱۴ هزار و ۸۶۰ واحد رسید که از همراهی بخش قابل توجهی از شرکت‌های کوچک و متوسط با روند صعودی بازار حکایت دارد.

تفاوت رشد دو شاخص از جنبه تحلیل رفتار بازار مهم است، زیرا شاخص کل بیشتر تحت تأثیر شرکت‌های بزرگ و دارای ارزش بازار بالاتر قرار می‌گیرد، اما شاخص هم‌وزن وضعیت گسترده‌تری از نمادها را منعکس می‌کند. بنابراین رشد بیشتر شاخص هم‌وزن در معاملات روز چهارشنبه نشان می‌دهد که تقاضا صرفاً به چند سهم بزرگ محدود نبوده و بخش وسیع‌تری از بازار در مسیر مثبت حرکت کرده است. آمار معاملات نیز این وضعیت را تأیید می‌کند، به‌طوری که از مجموع نمادهای معامله‌شده، ۷۵۵ نماد معادل ۷۸ درصد بازار در محدوده مثبت قرار گرفتند و ۲۰۸ نماد با افت قیمت مواجه شدند. چنین توزیعی از وضعیت مثبت معاملات حکایت دارد و نشان می‌دهد خریداران در تعداد بیشتری از نمادها قدرت بیشتری نسبت به فروشندگان داشته‌اند. در کنار رشد شاخص‌ها، ورود خالص ۱,۹ هزار میلیارد تومان پول حقیقی به سهام از مهم‌ترین اتفاقات معاملات امروز بود. این رقم بیانگر آن است که سرمایه‌گذاران حقیقی در مجموع بیشتر از میزان فروش خود، اقدام به خرید سهام کرده‌اند که در تحلیل جریان نقدینگی بازار مهم است، چون افزایش تقاضا بدون همراهی منابع تازه، لزوماً به معنای تغییر پایدار رفتار سرمایه‌گذاران نیست. ارزش معاملات خرد سهام نیز به ۵۵,۴ هزار میلیارد تومان رسید که از تحرک قابل توجه بازار حکایت دارد، ترکیب این حجم معاملات با ورود پول حقیقی و مثبت بودن بیشتر نمادها، نشان می‌دهد رشد امروز تنها به افزایش عدد شاخص‌ها محدود نبوده و با فعالیت معاملاتی گسترده‌تری همراه شده است.

■ خروج پول از صندوق‌های درآمد ثابت و تغییر مسیر سرمایه‌ها

یکی از بخش‌های مهم گزارش معاملات روز چهارشنبه، خروج ۲,۴ هزار میلیارد تومان پول حقیقی از صندوق‌های درآمد ثابت است. این صندوق‌ها معمولاً برای سرمایه‌گذارانی جذاب هستند که به دنبال بازدهی نسبتاً باثبات‌تر و ریسک کمتر در مقایسه با سهام هستند، به همین دلیل تغییر جریان نقدینگی در این بخش، در کنار ورود پول به بورس، از احتمال جابه‌جایی بخشی از سرمایه‌ها به سمت دارایی‌های پرریسک‌تر حکایت دارد. البته نمی‌توان تمام منابع خارج‌شده از صندوق‌های درآمد ثابت را مستقیماً وارد‌شده به بازار سهام دانست، زیرا سرمایه‌گذاران ممکن است بخشی از نقدینگی خود را به بازارهای ارز، طلا یا سایر ابزارهای مالی منتقل کرده باشند. با این حال همزمانی خروج پول از صندوق‌های درآمد ثابت و ورود نقدینگی به سهام، یکی از نشانه‌هایی است که باید در بررسی رفتار سرمایه‌گذاران دنبال شود. در چنین تحلیلی، نرخ سود بدون ریسک و بازده مورد انتظار بازارهای رقیب نیز اهمیت دارد، زیرا سرمایه‌گذار برای انتخاب میان سپرده بانکی، صندوق درآمد ثابت، طلا و سهام، بازده احتمالی هر بازار را در کنار ریسک آن ارزیابی می‌کند. هرگاه انتظارات نسبت به سودآوری شرکت‌ها یا رشد ارزش دارایی‌های بورسی تقویت شود، بخشی از منابع مالی ممکن است از ابزارهای کم‌ریسک به سمت سهام حرکت کند. در معاملات روز گذشته، ارزش سفارش‌های خرید به ۱۲,۸ هزار میلیارد تومان رسید، در حالی که ارزش سفارش‌های فروش حدود یک هزار میلیارد تومان بود. این فاصله قابل توجه از برتری تقاضا در تابلوی معاملات حکایت دارد، هرچند باید توجه داشت که سفارش‌های ثبت‌شده الزاماً به معامله منجر نمی‌شوند و بخشی از آنها ممکن است پیش از اجرا حذف یا اصلاح شوند. بنابراین ارزش معاملات قطعی و خالص جریان نقدینگی همچنان معیارهای دقیق‌تری برای ارزیابی وضعیت بازار هستند.

■ تداوم ورود نقدینگی، شرط تثبیت روند صعودی

برای ارزیابی آینده بورس، صرفاً نمی‌توان به رشد یک روزه شاخص‌ها اتکا کرد، زیرا تداوم روند صعودی به مجموعه‌ای از عوامل بنیادی و انتظارات اقتصادی وابسته است. نرخ ارز، سیاست‌های پولی، نرخ بهره، قیمت جهانی کالاها، هزینه انرژی و مواد اولیه و همچنین سیاست‌های قیمت‌گذاری محصولات از جمله متغیرهایی هستند که بر درآمد و سودآوری شرکت‌های بورسی اثر می‌گذارند. شرکت‌های صادرات‌محور به تغییرات نرخ ارز و قیمت‌های جهانی حساسیت بیشتری دارند، در حالی که صنایع داخلی علاوه بر هزینه تأمین مواد اولیه، از وضعیت تقاضای مصرف‌کننده و سیاست‌های تنظیم بازار تأثیر می‌پذیرند، به همین دلیل رشد عمومی بازار زمانی پشتوانه قوی‌تری پیدا می‌کند که افزایش قیمت سهام با بهبود چشم‌انداز سودآوری شرکت‌ها همراه باشد.

از طرف دیگر، ارزش دلاری بازار سهام و نسبت قیمت به سود شرکت‌ها نیز در ارزیابی وضعیت بورس اهمیت دارند، زیرا رشد اسمی شاخص در اقتصاد تورمی لزوماً به معنای افزایش متناسب ارزش واقعی دارایی سهامداران نیست. بنابراین مقایسه بازده بورس با تورم و عملکرد سایر بازارهای دارایی، تصویر دقیق‌تری از وضعیت سرمایه‌گذاری ارائه می‌کند.

گزارش ۳

سعیده زمانی

کاهش بیش از ۳۳ میلیون مترمکعبی مصرف گاز در هفته جاری، رکورد تازه‌ای در صرفه‌جویی بخش خانگی و تجاری رقم زد

نفس‌گیری شبکه گاز برای روزهای سرد با همراهی مردم

مرتضی بهروزی‌فرد، کارشناس انرژی در گفت‌وگو با «جوان»:

با توجه به آسیب‌هایی که در جنگ به بخشی از تولیدات گاز تحمیل شد، یکی از راه‌های جبران کاهش تولید، مدیریت و بهینه‌سازی مصرف گاز است تا بتوانیم از زمستان با کمترین مشکل عبور کنیم

مصرف گاز در بخش خانگی، تجاری و صنایع جزء، طی روزهای اخیر روندی کاهشی داشته و هر روز نسبت به روز قبل کمتر شده است. طبق گزارش‌ها، در فاصله ۳۰ آبان تا سوم آذر، مصرف گاز در این بخش‌ها ۳۳ میلیون و ۵۰۰ هزار مترمکعب کاهش یافته است. این روند کاهشی در شرایطی رقم خورده که از مردم خواسته شده با مدیریت مصرف و صرفه‌جویی، صنعت گاز کشور را در تأمین پایدار انرژی همراهی کنند. کاهش مصرف در روزهای اخیر می‌تواند فرصتی برای نفس‌گیری شبکه گاز و افزایش آمادگی آن برای مواجهه با روزهای سردتر باشد. بر این اساس، تداوم همراهی مشترکان و استمرار روند مدیریت مصرف از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. نکته قابل توجه اینکه همزمان با کاهش مصرف، تولید گاز کشور نیز روند افزایشی داشته و از ۶۹۶ میلیون مترمکعب در روز دوم آذر به ۷۰۶ میلیون مترمکعب در روز سوم آذر رسیده است؛ موضوعی که در کنار صرفه‌جویی مصرف‌کنندگان می‌تواند به تقویت پایداری شبکه گاز کشور کمک کند.

■■■

با همراهی مردم، مصرف گاز کشور در یک هفته اخیر روندی کاهشی داشته است. گزارش‌ها نشان می‌دهد مصرف خانگی، تجاری و صنایع جزء در ۳۰ آبان ۴۲۱,۵ میلیون مترمکعب، یکم آذر ۴۰۹,۵ میلیون مترمکعب، دوم آذر ۴۰۳ میلیون مترمکعب و سوم آذر به ۳۸۸ میلیون مترمکعب رسیده است. طبق جزئیاتی که در گزارش شرکت ملی گاز ایران اعلام شده، مصرف گاز کشور در بخش خانگی، تجاری و صنایع جزء، سه‌شنبه (سوم آذر) با ۱۵ میلیون مترمکعب کاهش نسبت به روز پیش، به ۳۸۸ میلیون مترمکعب رسید و ۵۵ درصد از تولید روزانه گاز کشور را به خود اختصاص داد. در کنار کاهش مصرف، تولید گاز نیز در این روز با ۱۰ میلیون مترمکعب افزایش نسبت به روز دوشنبه (دوم آذر) به ۷۰۶ میلیون مترمکعب رسیده است. همچنین، مصرف گاز کشور در بخش خانگی، تجاری و صنایع جزء در مقایسه با روز دوشنبه (دوم آذر) ۱۵ میلیون مترمکعب کاهش یافته است. مقدار مصرف گاز در این بخش‌ها روز دوشنبه، ۴۰۳ میلیون مترمکعب ثبت شده بود. مصرف گاز در بخش خانگی، تجاری و صنایع جزء در مقایسه با روز شنبه (۳۰ آبان) نیز ۳۳ میلیون و ۵۰۰ هزار مترمکعب کاهش یافته است. مقدار مصرف بخش خانگی در نخستین روز هفته جاری ۴۲۱ میلیون و ۵۰۰ هزار مترمکعب بود که سهم ۵۹,۶ درصدی را به خود اختصاص داد. با ادامه روند کاهش، سهم این بخش‌ها به ۵۵ درصد کاهش یافت.

■ نقش مؤثر صرفه‌جویی و بهینه‌سازی مصرف برای عبور از زمستان

مرتضی بهروزی‌فرد، کارشناس انرژی در گفت‌وگو با «جوان» با تأکید بر ضرورت صرفه‌جویی و بهینه‌سازی در مصرف گاز می‌گوید: بهینه‌سازی به معنای درست مصرف کردن است. با توجه به آسیب‌هایی که در جنگ ۴۰ روزه به بخشی از تولیدات کشور در زمینه گاز تحمیل شد، یکی از راه‌های جبران کاهش تولید، مدیریت و بهینه‌سازی مصرف گاز است تا بتوانیم از زمستان با کمترین مشکل عبور کنیم. او با اشاره به کم‌توجهی ساختار حاکمیت در رعایت مبحث ۱۹ مقررات ملی ساختمان و صرفه‌جویی در مصرف انرژی، به‌عنوان یکی از کلیدی‌ترین اسناد فنی و حقوقی ابلاغ‌شده توسط دفتر مقررات ملی ساختمان افزود: چندین دهه است این قانون ابلاغ شده و به آن اهمیتی داده نمی‌شود؛ مواردی که مثلاً پوسته خارجی ساختمان عایق شود، پنجره دوجداره استاندارد نصب شود، تجهیزات بهینه در ساختمان مصرف شود و مواردی مشابه این اقدامات، اما حداقل کار مردم در این شرایط جلوگیری از بعضی از هدررو‌هاست، مثلاً اگر درزی در پنجره وجود دارد یا دریچه کانال کولر محافظی ندارد، درزگیری آنها می‌تواند در کاهش مصرف مؤثر باشد.

■ ریشه ساختاری مصرف بالای گاز

این کارشناس انرژی در پاسخ به مقایسه وضعیت مصرف انرژی ایرانیان نسبت به سایر کشورها افزود: ایرانی‌ها مصرف‌کننده مسرف نیستند و در فرهنگ ما اسراف مورد نکوهش قرار می‌گیرد و این نوع دیدگاه در همه طبقات چه اقشار ضعیف و متوسط و چه ثروتمند دیده می‌شود، اما اینکه گفته می‌شود مصرف سرانه گاز ایران نسبت به مثلاً کشورهای عضو اتحادیه اروپا بالاست به این دلیل است که بخش عمده‌ای از سبد انرژی مصرفی در بخش خانگی و تجاری گاز طبیعی است. این سیاستی بوده که حاکمیت از دهه ۶۰ به دنبال آن بوده است. بنابراین اینکه ساختمان‌ها درست ساخته نشده و تجهیزات مصرفی بهینه نبوده، اینکه نیروگاه‌ها قدیمی هستند و نیروگاه‌های جدید نیز چندان براساس بهینه‌سازی نوسازی نشده و در مجموع مصرف نیروگاه‌ها بالا و بعضاً راندمان آن زیر ۲۰ درصد است از دلایل مصرف بالای گاز در مقایسه با سایر کشورهاست. در مجموع اصلاح این شرایط نیازمند اصلاح ساختارهاست، وگرنه با مشکلات بیشتری در زمینه مدیریت انرژی روبه‌رو خواهیم بود.

■ افزایش قیمت‌ها راهکار مؤثری برای مدیریت مصرف نیست

این کارشناس انرژی با بیان اینکه مشکلات در طولانی‌مدت ایجاد شده و رفع آن نیز در کوتاه‌مدت امکان‌پذیر نیست، افزود: باید در کوتاه‌مدت، میان‌مدت و بلندمدت برای افزایش تولید و همزمان کاهش مصرف و بهینه‌سازی مصرف برنامه‌ریزی شود و این‌گونه نباشد که با افزایش قیمت‌ها بخواهیم مصرف را مدیریت کنیم. بهروزی‌فرد با بیان اینکه صرف افزایش قیمت نمی‌تواند مصرف انرژی از جمله گاز را مدیریت کند، افزود: خانه باید گرم شود و نمی‌توان با این سیاست، فشار بر مصرف‌کننده وارد کرد. او با بیان اینکه اصلاح شرایط نیازمند داشتن نگاه بلندمدت است، افزود: به‌عنوان مثال طرح تعویض ۲۰ میلیون بخاری را داریم که می‌تواند به اندازه چند فاز گاز آزاد کند، اما عمدتاً نگاه کوتاه‌مدت حاکم است و در شرایط بحرانی تصمیمات دیرهنگام گرفته می‌شود. این کارشناس انرژی در خصوص تأثیر جریمه پرمصرف‌ها نیز گفت: این گزینه تنها می‌تواند درآمدهای دولت را افزایش دهد، اما کارآیی چندانی در مدیریت مصرف ندارد، چراکه برای شخص ثروتمند پرداخت جریمه بازدارندگی لازم را ندارد.